

Sammanfattning
Rapport 2011:7

Engelska i grundskolans årskurser 6-9

1 | Sammanfattning

Att förstå och göra sig förstådd på engelska är en nödvändighet i det allt mer globala samhället.

Glädjande är att svenska elever i internationella mätningar har goda resultat i engelska. Men frågan är om det också avspeglar en likvärdig och god undervisning för alla elever? Denna granskning visar stora skillnader inom skolor när det gäller undervisningens kvalitet.

Trygga miljöer men få utmaningar. Flertalet av de lektioner vi har observerat genomförs i en trygg och stödjande miljö. En ömsesidig respekt och en vänlig samtalston finns mellan lärare och elever. Många lektioner har ett upplägg som är kopplat till förlagsproducerade läromedel och de uppgifter som eleverna ska utföra är vanligen desamma för alla elever. De arbetar flitigt, men utan någon större entusiasm vid många lektioner. För vissa elever är uppgifterna lätta och de blir snabbt färdiga. Den vanligaste lösningen på det problemet är att de får nya uppgifter — av samma typ. Elever med goda kunskaper ger på flera skolor uttryck för att de sällan får utmaningar som utvecklar deras engelska.

För mycket engelska på svenska. I ämnet engelska ska undervisningen, enligt den nationella kursplanen för ämnet, inriktas på kommunikativ förmåga. Det vill säga praktisk användning. Vi har sett goda exempel på hur lärare tar alla tillfällen de hittar att maximera användningen av engelskt tal. Lärare och elever berättar, samtalar och diskuterar på engelska. Samtal förs i helklass, i små grupper eller i par.

Vid nära hälften av de observerade lektionerna bedömer dock Skolinspektionen att aktiviteter som utvecklar den kommunikativa förmågan borde ha funnits i större utsträckning. Det beskrivs till och med lektioner där

varken läraren eller eleverna talar ett ord engelska. Vanligast är emellertid en blandning av engelska och svenska.

I 15 av 22 skolor har Skolinspektionen bedömt att det behövs åtgärder när det gäller området kommunikativ förmåga.

Stora skillnader inom skolor. En viktig utgångspunkt i granskningen har varit att undersöka om alla elever ges likvärdiga möjligheter att nå målen oavsett vilken grupp de undervisas i. Resultaten visar på stora skillnader inom skolorna.

Flertalet skolor saknar ett systematiskt kvalitetsarbete där undervisning och resultat följs upp och utvärderas på grupp- och skolvivå. Det vanligaste är att åtgärder handlar om stöd för enskilda elever och sällan om förändringar i den vanliga undervisningen eller kompetensutveckling för lärarna.

”Elever med goda kunskaper ... får sällan utmaningar som utvecklar deras engelska.”

Få rektorer känner till hur undervisningen egentligen går till i klassrummen. Samarbete mellan engelsklärarna saknas i stor utsträckning. På de skolor vi besökt finns skickliga lärare att lära av. De skulle kunna spela en roll för att utveckla undervisningens kvalitet.

I 19 av 22 skolor bedömer Skolinspektionen att den pedagogiska ledningen och kvalitetsarbetet behöver förbättras.

Dålig anpassning till elevers olika behov. Många lektioner genomförs på ett likartat sätt: En lärarledd inledning och därefter enskilt arbete eller arbete i par för eleverna. De förväntas arbeta med samma sak, på samma sätt och komma fram till samma svar. Detta ställer naturligtvis till problem eftersom alla inte har samma kunskapsnivå eller sätt att lära. Inspektörerna har sett många sysslösa elever som sitter och väntar, vissa på att få hjälp och andra på att få nya uppgifter.

Goda exempel ses emellertid på lektioner där elevernas olika förutsättningar, intressen och behov tillgodoses. Vanligt vid dessa lektioner är att ramen för uppgifterna är densamma men inriktning, omfattning och lösningarna kan se olika ut.

Av 293 observerade lektioner har endast 23 bedömts som ”mestadels starka”¹ när det gäller anpassning till elevers olika behov. I 13 av 22 skolor har anpassning av undervisningen till elevers olika behov bedömts uppvisa ”mer svagheter än styrkor”.

Liten möjlighet att påverka. Granskningen ger en sammantagen bild av en undervisning som oftast genomförs helt utifrån lärarens planering. Det gäller såväl arbetssätt som innehåll. Vi har sett få exempel på att läraren eller själva lektionsstrukturen inbjuder till elevinflytande. Vid elevintervjuer beskriver elever att deras idéer sällan efterfrågas. Eftersom det finns ett tillåtande klimat och lärarna mestadels har ett öppet förhållningssätt är detta förvånande.

I alla skolbeslut bedömer inspektörerna att elevernas möjligheter till medverkan, ansvar och inflytande bör förbättras.

¹ Bedömningar har gjorts i en fyrgradig skala, mestadels svagt, mer svagheter än styrkor, mer styrkor än svagheter, mestadels starkt

Engelska i och utanför skolan. Svenska elever har i tidigare utvärderingar uppskattat att de visserligen lärt sig drygt hälften av sin engelska i skolan, men att resten härrör sig från annat, till exempel inflytande från media. På frågan "Var tror du att du lärt dig det mesta av vad du kan i engelska?", svarar eleverna på ett liknande sätt i vår granskning.

Många elever skiljer på skolengelska och engelska utanför skolan. De berättar om hur de på fritiden kommunicerar på engelska i autentiska situationer, till exempel på internet och hur de kan se engelska filmer utan svensk text. De har oftast inga svårigheter att förstå engelska sångtexter. Deras möte med engelska utanför skolan utnyttjas dåligt i många av de granskade skolorna. I skolan känner sig många elever inte lika säkra när de ska svara på frågor eller delta i diskussioner. Att överbrygga dessa två "kulturer" och få det engelska språket lika naturligt i som utanför skolan, är ytterst angeläget.

” Deras möte med engelska utanför skolan utnyttjas dåligt ...”

Sällan datorer i undervisningen. Endast vid ett fåtal observerade lektioner används datorer. I elevenkäten uppger åtta av tio elever att de sällan eller aldrig, använder datorer på engelsklektionerna. Eftersom detta är sammanställda resultat, återspeglar det inte bilden på varje enskild skola. Det finns klasser där alla elever håller med om att de använder datorer, men också klasser där ingen håller med. I de senare fallen behövs stora insatser för att skollagens anvisning om läromedel för en tidsenlig undervisning ska uppfyllas. Det är förstås en utmaning för skolorna att lyfta elevernas erfarenheter av datoranvändning på fritiden till en annan nivå, och inte bara reproduceras i skolmiljön

Regelbunden tillsyn av alla skolor

SKOLINSPEKTIONEN granskar löpande all skolverksamhet, närmare 6 000 skolor. Tillsynen går igenom många olika områden i verksamheterna för att se om de uppfyller det som lagar och regler kräver.

Kvalitetsgranskning inom avgränsade områden

SKOLINSPEKTIONEN granskar mer detaljerat kvaliteten i skolverksamheten inom avgränsade områden. Granskningen ska leda till utveckling.

Anmälningar som gäller förhållandet för enskilda elever

ELEVER, FÖRÄLDRAR och andra kan anmäla missförhållanden i en skola till Skolinspektionen, till exempel kränkande behandling eller uteblivet stöd till en elev.

Fristående skolor – kontroll av grundläggande förutsättningar

SKOLINSPEKTIONEN bedömer ansökningar om att starta fristående skolor. Bedömningen innebär en grundläggande genomgång av skolans förutsättningar inför start.